

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЗАСІБ ПІВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES AS A MEANS OF INCREASING THE COMPETITIVENESS OF THE BLACK SEA REGION IN CONDITIONS OF TRANSFORMATION

У статті проаналізовано інноваційну активність підприємств Причорноморського регіону за останні роки. Наведено показники інноваційного розвитку промислових підприємств із 2016 р. до 2018 р. Досліджено витрати на інноваційну діяльність, що підприємства Причорноморського регіону здійснювали у період 2014–2018 рр. Проаналізовано кількість промислових підприємств, що впроваджували інноваційну продукцію або інноваційні технологічні процеси за останні 5 років. Також визначено джерела фінансування інноваційної діяльності. Виявлено, що такими в основному є власні джерела підприємств Причорноморського регіону. Наведено показники співробітництва підприємств у сфері інноваційної діяльності з різними партнерами. Визначено види перешкод, що негативно впливають на здійснення інноваційної діяльності у Причорноморському регіоні. А також запропоновано перелік заходів, що варто розробляти та впроваджувати для активізації інноваційного складника на підприємствах Миколаївської, Одеської та Херсонської областей. Ці заходи також сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності підприємств на вітчизняному та міжнародному ринках в умовах трансформації.

Ключові слова: інноваційний розвиток, конкурентоспроможність, Причорноморський регіон, промислові підприємства, партнери, трансформація.

морського регіону за последние годы. Приведены показатели инновационного развития промышленных предприятий с 2016 г. до 2018 г. Исследованы расходы на инновационную деятельность, которые предприятия Причерноморского региона осуществляли в период 2014–2018 гг. Проанализировано количество промышленных предприятий, которые внедряли инновационную продукцию или инновационные технологические процессы за последние 5 лет. Также определены источники финансирования инновационной деятельности. Выявлено, что такими в основном являются собственные источники предприятий Причерноморского региона. Приведены показатели сотрудничества предприятий в сфере инновационной деятельности с различными партнерами. Определены виды препятствий, которые негативно влияют на осуществление инновационной деятельности в Причерноморском регионе. А также предложен перечень мероприятий, который следует разрабатывать и внедрять для активизации инновационной составляющей на предприятиях Николаевской, Одесской и Херсонской областей. Эти меры также будут способствовать повышению конкурентоспособности предприятий на отечественном и международном рынках в условиях трансформации.

Ключевые слова: инновационное развитие, конкурентоспособность, Причерноморский регион, промышленные предприятия, партнеры, трансформация.

УДК 330.341.1

DOI <https://doi.org/10.32843/bses.52-22>

Іванова Т.В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Ivanova Tetiana

National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

В статье проанализирована инновационная активность предприятий Причерно-

The article analyzes the innovative activity of the enterprises of the Black Sea region in recent years in order to determine the main directions for its improvement. The purpose of the article is to conduct a thorough analysis of the innovation activity of the enterprises of the Black Sea region, identify obstacles and develop measures to overcome them. Indicators of innovative development of industrial enterprises of the Black Sea region from 2016 to 2018 are shown. Most of the indicators over the last 3 years have shown a tendency to decrease. The cost of innovation activities that the enterprises of the Black Sea region made in the period 2014–2018 is investigated. Thus, the costs of carrying out internal research works have increased twice in the Mykolaiv region, and more than 3 times in the Odessa and Kherson regions. The number of industrial enterprises introducing innovative products or innovative technological processes over the last 5 years is analyzed. These figures have increased across the region. The sources of financing of innovative activity are also identified. It is revealed that these are mostly the own sources of enterprises the Black Sea region. Indicators of cooperation of enterprises in the sphere of innovation activity with different partners for the period 2010–2018 are given. The main obstacles to the transformation of enterprises, which negatively influence the implementation of innovative activities in the Black Sea region, are identified. Also, a list of measures that should be developed and implemented to activate the innovative component at the enterprises of Mykolaiv, Odessa and Kherson regions is proposed. These measures will also enhance the competitiveness of enterprises in the domestic and international markets in the context of transformation. The conducted analysis of innovative activity of the enterprises of the Black Sea region of Ukraine indicates the need to develop appropriate programs that will help to increase the volume of financing and implementation of innovative programs. Further research is needed to develop a mechanism for enhancing the innovation activity of enterprises the Black Sea.

Key words: innovative development, competitiveness, Black Sea region, industrial enterprises, partners, transformation.

Постановка проблеми. Інноваційний розвиток підприємства є однією з важливих умов для розвитку країни та її конкурентоспроможності на міжнародних ринках. Оскільки на сучасному етапі розвитку вітчизняні промислові підприємства не відповідають міжнародним стандартам, то їх трансформація на основі впровадження інноваційного складника є досить важливим аспектом. Ці заходи дозволять підвищити інноваційну актив-

ність та конкурентоспроможність в умовах глобалізації економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз інноваційної діяльності підприємств наведено у роботах вітчизняних учених: П.М. Григоруку [1], С. Казмірчук [3], Н.О. Пухальська [4], С.Ю. Соколюк [5]. Однак аналізу стану та особливостям діяльності інноваційним підприємствам Причорноморського регіону України

приділено не досить уваги, що зумовило необхідність цієї роботи.

Постановка завдання. Для визначення пріоритетних напрямів розвитку інноваційної діяльності у певному регіоні, а також впровадження ефективних управлінських рішень необхідно провести детальний аналіз, який слугуватиме основою для розроблення певні заходів на інноваційних підприємствах з метою підвищення конкурентоспроможності на рівні країни та міжнародному.

Метою статті є проведення ґрунтовного аналізу інноваційної діяльності підприємств Причорноморського регіону, виявлення перешкод та розроблення заходів для їх подолання.

Виклад основного матеріалу. Для визначення напрямів підтримки інноваційних підприємств України варто розглянути динаміку їхнього розвитку та основні показники за останні роки. У цьому дослідженні проаналізовано Причорноморський регіон, до складу якого входять Миколаївська, Одеська та Херсонська області.

Основні показники інноваційної активності промислових підприємств Причорноморського регіону за період 2016–2018 рр. наведено у табл. 1.

На основі проведеного аналізу видно, що кількість інноваційно активних підприємств з 2016 року до 2018 року скоротилася: Миколаївська область – з 31% до 15% (у 2 рази), Одеська область – з 19% до 13%, Херсонська область – з 31% до 15% (у 2 рази). Якщо розглядати витрати на інновації у період 2016–2018 рр., то можна побачити, що їх кількість теж знизилася: Миколаївська область – з 631 млн грн. до 251 млн грн. (на 60%), Одеська область – з 253 млн грн. до 225 млн грн. (на 11%), Херсонська область – з 75 млн грн. до 50 млн грн. (на 33%). Щодо промислових підприємств, що

впроваджували інновації, то їх кількість із 2016 р. до 2018 р. зменшилася: Миколаївська область – з 18 од. до 12 од. (на 33%), Одеська область – з 36 од. до 24 од. (на 33%), Херсонська область – з 16 од. до 13 од. (на 18%). Кількість впроваджених технологічних процесів знизилася у Миколаївській (на 44%) та Одеській областях (на 26%), у Херсонській збільшилася на 11%. Щодо кількості підприємств, що впроваджували інноваційну продукцію (товари, послуги), то у Миколаївській області відбулося їх зменшення (на 56%), а у Одеській та Херсонській областях – збільшення на 36% та 68% відповідно.

Основним показником, що дає змогу оцінити ефективність інноваційної діяльності підприємства, є обсяги реалізації. У таблиці 2 наведено дані щодо реалізації інноваційної продукції у Причорноморському регіоні у період з 2016 р. до 2018 р.

З табл. 2 видно, що обсяг реалізації інноваційної продукції (товарів, послуг) у грошовому еквіваленті зріс: Миколаївська область – з 71 млн грн. до 133 млн грн. (на 87%), Одеська область – з 544 млн грн. до 785 млн грн. (на 44%), Херсонська область – з 175 млн грн. до 429 млн грн. (на 145%). Якщо розглядати обсяг реалізації інноваційної продукції у відсотках до загального обсягу реалізованої продукції у Причорноморському регіоні, то у Миколаївській та Одеській областях відсоток майже не змінився та становить 0,3% та 1,1% відповідно, а у Херсонській області – відбулося збільшення з 1,4% до 1,7%.

Наступним важливим показником є витрати на інновації (табл. 3). Адже від того, скільки підприємство вкладає коштів у проведення розробок та науково-дослідних робіт, залежить розвиток інноваційної діяльності.

Таблиця 1

Основні показники інноваційного розвитку промислових підприємств Причорноморського регіону протягом 2016–2018 рр.

Показники	Миколаївська			Одеська			Херсонська		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Кількість промислових підприємств, одиниць	93	93	93	186	229	182	92	97	93
Кількість інноваційно-активних підприємств, одиниць	29	25	14	36	36	25	19	15	14
у % до загальної кількості промислових підприємств	31,18	26,88	15,05	19,35	15,72	13,74	31,18	15,46	15,05
Витрати на інновації, млн. грн.	631,85	324,91	251,81	253,71	150,15	225,15	75,02	56,15	50,25
Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації, одиниць	18	16	12	36	35	24	16	15	13
у % до загальної кількості промислових підприємств	19,35	17,20	12,90	19,35	15,28	13,19	17,39	15,46	13,98
Кількість упроваджених нових технологічних процесів, одиниць	25	29	14	63	50	46	35	24	39
Кількість упроваджених видів інноваційної продукції (товарів, послуг), одиниць	60	19	26	60	53	82	66	80	111

Джерело: сформовано автором на основі [2]

На жаль, такі позиції статистики, як кількість коштів, які вкладали підприємства у зовнішні НДР, придбання інших зовнішніх знань та інше, з 2016 року є комерційною таємницею. Тому проаналізовано дані, які надано Державною службою статистики повною мірою.

Під час проведення аналізу виявлено, що загальна кількість коштів, які підприємства вклали в інноваційну діяльність, зазнала певних змін у період з 2014 до 2018 рр.: Миколаївська область – з 7% до 2%, Одеська область – з 4% до 1,85%, Херсонська область – з 1% до 0,41%. Стосовно внутрішніх НДР, то з 2014 р. до 2018 р.

отримано такі показники: Україна – з 15% до 22%, Миколаївська область – з 30% до 72%, Одеська область – з 0,2% до 27%, Херсонська область – з 6% до 21%. Отже, якщо порівнювати показники відповідних областей із загальноукраїнськими, то бачимо, що у Миколаївській області цей показник значно більший. Під час проведення аналізу кількості придбаних машин, обладнання та програмного забезпечення з 2014 р. до 2018 р. виявлено, що цей показник змінився таким чином: Україна – з 66% до 68%, Миколаївська область – з 68% до 26%, Одеська область – з 99% до 60%, Херсонська область – з 85% до 71%.

Таблиця 2

Основні показники інноваційного розвитку промислових підприємств Причорноморського регіону протягом 2016–2018 рр.

Показники	Миколаївська			Одеська			Херсонська		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Кількість промислових підприємств, що реалізували інноваційну продукцію (товари, послуги), одиниць	14	12	14	25	17	23	15	10	13
у % до загальної кількості промислових підприємств	15,05	12,90	15,05	13,44	7,42	12,64	16,30	10,31	13,98
Обсяг реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг), млн. грн.	71,19	157,57	133,83	544,42	417,34	786,43	175,41	287,62	429,46
у % до загальної обсягу реалізованої промислової продукції	0,3	0,3	0,3	1,2	1,0	1,1	1,4	1,5	1,7

Джерело: сформовано автором на основі [2]

Таблиця 3

Витрати на інновації за напрямками інноваційної діяльності у Причорноморському регіоні, 2014-2018 рр.

Показники	Усього		Внутрішні НДР		Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	
	млн. грн.	у %	млн. грн.	у %	млн. грн.	у %
2014	7695,89	100	1221,44	15,87	5115,34	66,47
Миколаївська обл.	606,79	7,88	184,97	30,48	418,05	68,89
Одеська обл.	323,89	4,21	0,66	0,20	321,47	99,25
Херсонська обл.	90,46	1,18	6,08	6,72	77,23	85,38
2015	13813,67	100	1834,08	13,28	11141,26	80,65
Миколаївська обл.	291,58	2,11	228,76	78,46	52,79	18,11
Одеська обл.	49,67	0,36	6,39	12,87	42,41	85,39
Херсонська обл.	70,13	0,51	3,95	5,64	65,96	94,05
2016	23229,46	100	2063,74	8,88	19829,03	85,36
Миколаївська обл.	631,85	2,72	326,23	51,63	295,45	46,76
Одеська обл.	253,71	1,09	16,54	6,52	164,59	64,87
Херсонська обл.	75,02	0,32	6,24	8,31	53,00	70,64
2017	9117,54	100	1941,27	21,29	5898,84	64,70
Миколаївська обл.	324,91	3,56	267,21	82,24	52,17	16,06
Одеська обл.	150,15	1,65	8,58	5,71	140,50	93,57
Херсонська обл.	56,15	0,62	2,82	5,02	48,09	85,65
2018	12180,07	100	2706,14	22,22	8291,28	68,07
Миколаївська обл.	251,81	2,07	181,67	72,15	65,53	26,02
Одеська обл.	225,15	1,85	62,77	27,88	136,31	60,54
Херсонська обл.	50,25	0,41	10,57	21,04	35,73	71,12

Джерело: сформовано авторами на основі [2]

Таблиця 4

Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації
(продукцію та/або технологічні процеси) у Причорноморському регіоні,
2014–2018 рр.

Показники	2014		2015		2016		2017		2018	
	од.	у %	од.	у %	од.	у %	од.	у %	од.	у %
Усього	1208	100	723	100	735	100	672	100	739	100
з них: Миколаївська обл.	34	2,81	22	3,04	18	2,45	16	2,38	12	1,62
Одеська обл.	39	3,23	32	4,43	36	4,90	35	5,21	24	3,25
Херсонська обл.	24	1,99	19	2,63	16	2,18	15	2,23	13	1,76
впроваджували нові технологічні процеси	614	50,83	400	55,33	526	71,56	456	67,86	451	61,03
з них: Миколаївська обл.	13	38,24	9	40,91	13	72,22	8	50,00	7	58,33
Одеська обл.	13	33,33	16	50,00	28	77,78	28	80,00	15	62,50
Херсонська обл.	9	37,50	10	52,63	8	50,00	11	73,33	11	84,62
з них нові або суттєво поліпшені маловідходні, ресурсозберігаючі	459	38,00	155	21,44	235	31,97	198	29,46	224	30,31
з них: Миколаївська обл.	13	38,24	3	13,64	6	33,33	2	12,50	5	41,67
Одеська обл.	11	28,21	6	18,75	13	36,11	22	62,86	9	37,50
Херсонська обл.	9	37,50	3	15,79	6	37,50	2	13,33	6	46,15
впроваджували види інноваційної продукції (товарів, послуг)	600	49,67	414	57,26	529	71,97	358	53,27	637	86,20
з них: Миколаївська обл.	18	52,94	11	50,00	11	61,11	8	50,00	11	91,67
Одеська обл.	23	58,97	13	40,63	18	50,00	15	42,86	22	91,67
Херсонська обл.	17	70,83	12	63,16	14	87,50	11	73,33	13	100,00
з них нові для ринку	137	11,34	114	15,77	166	22,59	90	13,39	189	25,58
з них: Миколаївська обл.	4	11,76	2	9,09	3	16,67	3	18,75	1	8,33
Одеська обл.	2	5,13	2	6,25	2	5,56	3	8,57	7	29,17
Херсонська обл.	4	16,67	3	15,79	6	37,50	3	20,00	3	23,08

Джерело: сформовано авторами на основі [2]

Таблиця 5

Загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності за джерелами
у Причорноморському регіоні, 2014–2018 рр.

Показники	2014		2015		2016		2017		2018	
	млн.грн.	у %	млн.грн.	у %	млн.грн.	у %	млн.грн.	у %	млн.грн.	у %
Усього кошти	7695,89	100	13813,7	100	23229,5	100	9117,54	100	12180,1	100
з них: Миколаївська обл.	606,79	7,88	291,58	2,11	631,85	2,72	324,91	3,56	251,81	2,07
Одеська обл.	323,89	4,21	49,67	0,36	253,71	1,09	150,15	1,65	225,15	1,85
Херсонська обл.	90,46	1,18	70,13	0,51	75,02	0,32	56,15	0,62	50,25	0,41
Власні кошти	6540,27	84,98	13427	97,20	22036	94,86	7704,11	84,50	10742	88,19
з них: Миколаївська обл.	555,36	91,52	282,76	96,98	504,48	79,84	323,29	99,50	238,21	94,60
Одеська обл.	320,59	98,98	39,64	79,81	232,81	91,76	к*	-	к	-
Херсонська обл.	77,75	85,95	60,9	86,84	74,62	99,47	56,15	100,00	к	-

* к – комерційна таємниця.

Джерело: сформовано авторами на основі [2]

Щодо кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації у Причорноморському регіоні, їх аналіз наведено у табл. 4.

На основі табл. 4 видно, що кількість підприємств, які впроваджували нові технологічні процеси у 2014–2018 рр., змінилася: Миколаївська область – з 38% до 58%, Одеська область – з 33% до 62%, Херсонська область – з 37% до 84%.

Стосовно підприємств, що впроваджували нові види інноваційної продукції (товарів, послуг), то їх кількість із 2014 р. до 2018 р. становила: Миколаївська область – з 52% до 91%, Одеська область – з 58% до 91%, Херсонська область – з 70% до 100%.

Одним із важливих показників розвитку регіону є джерела фінансування інноваційної діяльності, оскільки через обмеженість фінансування відбувається стримування розвитку та трансформації підприємств Причорноморського регіону.

Згідно з проведеним аналізом, більша частина інноваційної діяльності підприємств Причорноморського регіону фінансується за рахунок власних коштів (див. табл. 5).

Питома вага власних коштів, які використані для фінансування інноваційної діяльності, змінилася таким чином у період з 2014 р. до 2016 р. (з 2016 р. до 2018 р. статистичні дані в Одеській та Херсонській областях становлять комерційну таємницю згідно з даними Державної служби ста-

тистики України): Миколаївська область – з 91% до 79%, Одеська область – з 98% до 91%, Херсонська область – з 85% до 99%. На нашу думку, така ситуація насамперед може бути пов'язана із нестабільною ситуацією у світі та в Україні зокрема.

Подальшим кроком для аналізу інноваційної активності Причорноморського регіону є частка підприємств, що залучені до інноваційного співробітництва за місцем розташування (табл. 6) та типами партнерів (табл. 7).

Проведений аналіз підприємств щодо інноваційного співробітництва за місцем розташування партнерів з 2010 р. до 2018 р. вказує на значне збільшення такого співробітництва у межах України: Миколаївська область – з 14% до 70%, Одеська область – з 19% до 66%, Херсонська область – з 33% до 50%. Щодо інноваційного співробітництва з країнами Європи, то цей показник з 2010 р. до 2018 р. у Миколаївській та Херсонській областях збільшився на 12% та 4% відповідно, а у Одеській області зменшився на 4%. З іншими країнами співробітництво у 2010–2018 рр. інноваційно активних підприємств у Миколаївській області збільшилося на 6%, а у Одеській та Херсонській областях зменшилося на 3% та 5% відповідно.

На основі табл. 7 визначено, що кількість партнерів у межах підприємства за 2012–2018 рр. має тенденцію до збільшення: Миколаївська область –

Таблиця 6

Частка кількості інноваційно активних підприємств, залучених до інноваційного співробітництва за місцем розташування партнерів у Причорноморському регіоні, 2010–2018 рр. у % до загальної кількості інноваційно-активних підприємств

	Україна				країни Європи				інші країни			
	2010-2012	2012-2014	2014-2016	2016-2018	2010-2012	2012-2014	2014-2016	2016-2018	2010-2012	2012-2014	2014-2016	2016-2018
Миколаївська обл.	14,4	14,1	23,9	70,2	3,5	4,7	9,9	15,8	2,8	3,5	5,6	8,8
Одеська обл.	19,3	16,1	31,3	66,1	11,6	5,1	8,8	7,0	7,7	3,6	3,1	4,3
Херсонська обл.	33,3	15,9	38,0	50,0	3,9	6,8	8,0	7,5	7,6	4,5	6,0	2,5

Джерело: сформовано авторами на основі [2]

Таблиця 7

Частка кількості інноваційно активних підприємств, залучених до інноваційного співробітництва за типами партнерів у Причорноморському регіоні, 2012–2018 рр. у % до загальної кількості інноваційно активних підприємств

Показники	Миколаївська обл.			Одеська обл.			Херсонська обл.		
	2012-2014	2014-2016	2016-2018	2012-2014	2014-2016	2016-2018	2012-2014	2014-2016	2016-2018
у межах підприємства	4,7	12,7	43,9	-	18,8	38,3	9,1	12,0	35,0
постачальники обладнання, матеріалів, компонентів, програмного забезпечення	11,8	18,3	71,9	10,9	24,4	60,0	13,6	32,0	47,5
клієнти	3,5	9,9	14,0	6,6	13,1	8,7	6,8	14,0	7,5
заклади вищої освіти	3,5	5,6	5,3	2,9	6,3	10,4	4,5	-	7,5
наукові установи	5,9	8,5	8,8	2,9	10,0	12,2	6,8	10,0	12,5

Джерело: сформовано авторами на основі [2]

з 4% до 43%, Одеська область – з 18% до 38%, Херсонська область – з 9% до 35%. Інші показники, такі як співробітництво з постачальниками, клієнтами, закладами вищої освіти та науковими установами, також збільшилися. Що вказує на позитивні тенденції та сприятливий клімат для подальшого розвитку інноваційної діяльності у Причорноморському регіоні.

У результаті проведеного аналізу варто виділити певні перешкоди, що впливають на трансформацію підприємств та розвиток їхньої інноваційної діяльності. На нашу думку, такими перешкодами можуть бути:

- організаційно-управлінські;
- економічні;
- техніко-технологічні;
- соціально-екологічні;
- законодавчі;
- інформаційні.

Отже, для активізації інноваційної діяльності підприємств Причорноморського регіону варто розробляти та впроваджувати певні заходи, що сприятимуть їхній трансформації відповідно до міжнародних вимог. Такими заходами можуть бути:

- налагодження співробітництва з міжнародними фондами, що надають підтримку інноваційним підприємствам у країнах, що розвиваються;
- розроблення спільними зусиллями з державними органами відповідного законодавства, що сприятиме послабленню тиску держави на інноваційні підприємства, надасть їм певні пільги;
- розроблення заходів, що дадуть змогу залучати більше інвестицій на державному та міжнародному рівнях;
- співпраця з провідними науковими установами: розроблення спільних проектів, нових технологій, нової продукції;
- співпраця з навчальними закладами для підготовки персоналу відповідного рівня з інноваційним підходом;
- розроблення заходів щодо сприяння захисту інтелектуальної власності.

Висновки з проведеного дослідження. Проведений аналіз інноваційної активності підприємств Причорноморського регіону України вказує на необхідність розроблення відповідних програм, що сприятимуть збільшенню обсягів фінансування та реалізації інноваційних програм. На основі дослідження визначено основні перешкоди

на шляху трансформації підприємств, що здійснюють інноваційну діяльність. Також запропоновано основні шляхи подолання цих перешкод.

Подальшого наукового дослідження потребують питання щодо розроблення механізму підвищення інноваційної активності підприємств Причорноморського регіону.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Григорук П.М. Характеристика сучасного стану інноваційного розвитку України. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 2018. № 2 (14). P. 11–19.
2. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 15.04.2020).
3. Казмірчук С. Інноваційний розвиток регіону: наявний потенціал, проблеми та перспективи. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 1(26). С. 25–35.
4. Пухальська Н.О., Гончаренко Л.М. Сучасний стан інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. № 20. С. 113–118.
5. Соколюк С.Ю. Сучасне інноваційне середовище розвитку підприємств аграрного сектору економіки. *АгроСвіт*. 2019. № 6. С. 49–54.

REFERENCES:

1. Hryhoruk P.M. Kharakterystyka suchasnoho stanu innovatsiinoho rozvytku Ukrainy [Characteristics of the current state of innovative development of Ukraine]. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 2018. No. 2 (14). pp. 11–19.
2. State Statistics Service of Ukraine. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 15 april 2020).
3. Kazmirchuk S. Innovatsiinyi rozvytok rehionu: naiavnyi potentsial, problemy ta perspektyvy [Innovative development of the region: potential, challenges and prospects]. *Galician economic journal*. 2010. No. 1(26). pp. 25–35.
4. Pukhalska N.O., Honcharenko L.M. Suchasnyi stan innovatsiinoi diialnosti vitchyznianskykh promyslovykh pidpriemstv [Current state of innovation activity of domestic industrial enterprises]. *Economics and Enterprise Management*. 2018. No. 20. pp. 113–118.
5. Sokoliuk S.Yu. Suchasne innovatsiine sere-dovyshche rozvytku pidpriemstv ahrarnoho sektoru ekonomiky [Modern innovative environment of development of enterprises of agrarian sector of economy]. *Agrosvit*. 2019. No. 6. pp. 49–54.